

Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö n:o 36 hallituksen esityksestä laiksi työterveyshuoltopalvelujen lisäksi järjestettävien avosairaanhoidon lääkäripalvelujen väliaikaisesta vuosimaksusta ja laiksi sairausvakuutuslain 29 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunta on 2 päivänä marraskuuta 1993 lähettänyt sosiaali- ja terveystoimikuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 265 laiksi työterveyshuoltopalvelujen lisäksi järjestettävien avosairaanhoidon lääkäripalvelujen väliaikaisesta vuosimaksusta ja laiksi sairausvakuutuslain 29 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Asian johdosta ovat toimikunnassa olleet kuultavina ylilääkäri Matti Lamberg ja nuorempi hallitussihteeri Pekka Humalto sosiaali- ja terveystoiministeriöstä, osastopäällikkö Kaarina Ronkainen kansaneläkelaitoksesta, erityisasiantuntija Sinikka Huhtala Suomen Kuntaliitosta, pääjohtaja Jorma Rantanen Työterveyslaitoksesta, asiantuntijalääkäri Hannu Suutarinen Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, asiamies Riitta Wärn Liiketyönantajain Keskusliitosta, työsuojelusihteeri Matti Huttunen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, sosiaaliasiainsihteeri Kai Libäck Akavasta ja lakimies Mikael Söderlund Suomen Yrittäjien Keskusliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vuonna 1994 perittäväksi työterveyshuoltopalvelujen lisäksi järjestettävistä avosairaanhoidon lääkäripalveluista 100 markan suuruinen vuosimaksu.

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 1993

Maksun perisi palvelujen tuottaja, joka vähentäisi työnantajalta perimästään maksusta tai palkkiosta vuosimaksuja vastaavan osuuden. Sairausvakuutuskorvauksesta vähennettäisiin vuosimaksua vastaava määrä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta ja ne liittyvät valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen.

Työterveyshuolto on työnantajan ja työntekijän kannalta tehokas ja tarkoituksenmukainen järjestelmä. Sen toimivuutta ja sen avulla saatavaa terveysriskejä ehkäisevää vaikutusta ei saa vaarantaa. Tästä syystä tuotoltaan pienet ja keräyskustannuksiltaan kalliit järjestelmät, jotka lisäksi eivät tuota itse maksun kerääjälle mitään, saattavat haitallisella tavalla vaarantaa työterveyshuoltoa järjestettävien halukkuutta työterveyshuollon yhteydessä järjestettävien avosairaanhoidon palvelujen ylläpitämiseen. Tämän tyyppisistä järjestelyistä on pyrittävä kattavampiin menettelyihin, jotka takaavat järjestelmien kehittämisen.

Sosiaali- ja terveystoimikunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Hiltunen, Hurskainen, Kauppinen,

Kemppainen, Mutttilainen, Nordman, O. Ojala, Perho-Santala (osittain), Puhakka, Puisto ja Steinius-Kaukonen sekä varajäsenet Koistinen (osittain) ja Saari (osittain).

Vastalauseita

I

Hallituksen esitys merkitsee kuluva vuodeksi (1993) säädetyin työterveyshuollon käyttäjämaksun perinnän jatkamista vuonna 1994. Valiokunnalle esitettyjen tietojen mukaan työterveyshuollon käyttäjämaksun tuotto jäänee n. 20 miljoonaan markkaan tämän vuoden osalta. Hallituksen kaavailemat tuotto-odotukset käyttäjämaksun keräämisestä eivät näytä toteutuvan. Sen perimiselle ei ole käsityksemme mukaan myöskään löydettävissä kestäviä terveyspoliittisia perusteita, vaan kyseessä on lyhytnäköinen ja vain taloudellisia näkökohtia painottava ratkaisu.

Kun hallituksen esitystä (HE 325/1992 vp) puheena olevasta käyttäjämaksusta käsiteltiin edellisen kerran sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, esitimme vastalauseessamme (StVM 47/1992 vp) käyttäjämaksun hylkäämistä. Seuraavassa toistamme tuossa vastalauseessa esittämämme perustelut hylkäävälle kannalle pääkohdittain.

Hallituksen esitys työterveyshuollon käyttäjämaksusta johtaa työterveyspalvelujen käytön vähenemiseen sekä rajoittaa työterveyshuollon mahdollisuuksia ylläpitää työkykyä ja siten ehkäistä ennen aikaista eläkkeelle joutumista. Työterveyshuollon järjestämistä on jo vaikeutettu laskemalla sairausvakuutuskorvaus 50 prosenttiin. Työterveyshuolto vähentää työstä poissaoloja, joten työterveyshuollon vaarantaminen heikentää työelämän tehokkuutta.

Kun väliaikaista järjestelyä käyttäjämaksusta jatketaan hallituksen esityksellä, se on omiaan johtamaan siihen, että suomalainen yhteiskunta,

palkansaajat ja yritykset menettävät yhteisesti ylläpitämänsä, kustannuksiltaan edullisen ja tehokkaan, terveyttä ja työkykyä edistävän palvelujärjestelmän. Paine ruuhkaisten terveyskeskusten käyttöön entisestään lisääntyisi.

Hallituksen esitys vie väärään suuntaan, myös huomioon ottaen Suomen ratifioiman ILO:n työterveyshuoltoa koskevan yleissopimuksen sekä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamista työssä koskevan EY-direktiivin.

Suomalainen työterveyshuolto on kansainvälisestikin todettu korkeatasoiseksi. Tason säilyttäminen on erittäin tärkeää ikääntyvän työvoiman toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseksi ja ennen aikaisen eläkkeelle joutumisen ehkäisemiseksi. Työterveyshuollon tulevan kehittämisen näkökulmasta on syytä korostaa sitä asiantuntija-arviota, jonka mukaan työterveyshuolto mahdollistaa työntekijän koko terveydentilan tarkastelun suhteessa työn vaatimuksiin, työssä esiintyviin altistus- ja kuormitustekijöihin. Tällaisen kokonaisarvion avulla voitaisiin tehdä johtopäätöksiä muun muassa työssä esiintyvistä tavantomaan sairauksiin vaikuttavista tekijöistä ja helpottaa työntekijän selviytymistä sairautensa kanssa työssään ja työnsä säilyttäen. Kaikki nämä, selkeästi terveyspoliittiset perustelut tukevat käyttäjämaksusta luopumista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 1993

Outi Ojala
Jouko Skinnari

Marjatta Stenius-Kaukonen
Kyllicki Muttilainen

Virpa Puisto
Sinikka Hurskainen

II

Hallituksen esityksessä ehdotetaan ensi vuonna kerättäväksi työntekijän työterveysmaksua, jonka suuruus on 100 mk. Vuosimaksu perittäisiin työterveyspalvelujen käyttäjältä. Maksun säästövaikutus valtion menoihin on arvioitu 50 miljoonaksi markaksi.

Kuluvana vuonna työntekijöiltä on peritty 100 mk:n työterveysmaksua, jonka perimisjärjestelyt eroavat hallituksen nyt esittämistä. Maksun tuotto valtiolle arvioitiin viime syksynä 50 mmk:ksi, mutta nykyarvion mukaan tuotto jäänee vain reiluksi 20 mmk:ksi. Perimisjärjestely

on kuluvana vuonna ollut epätarkoituksenmukainen, mitä epäiltiin jo lakia säädettäessä.

Vaikka vuonna 1994 toteutettavaksi suunniteltu työterveysmaksu ei sisällä samoja perimisongelmia kuin tänä vuonna perittävä, sen terveyspoliittiset ja kokonaisvaikutukset ovat erittäin kyseenalaiset. Maksu johtanee työterveyspalvelujen käytön vähenemiseen epätarkoituksenmukaisella tavalla. Sairastavuus saattaa lisääntyä ja työperäisten sairauksien nopea diagnostisointi hidastua, mikä ei ole työntekijän itsensä eikä hänen työnantajansa edun mukaista. Tutkimus on jokseenkin mahdotonta seurata

maksun vaikutuksia kansanterveyteen, koska terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen heiken-nykset ovat samanaikaisesti olleet suuria.

Tarkoituksenmukaisinta olisi kattaa perittäväksi ehdotettu työterveysmaksu sairausvakuutusjärjestelmän kautta. Näin välttyttäisiin myös turhalta byrokratialta ja maksuun nähden kohtuuttoman suurilta perimiskuluilta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 1993

Ulla Anttila

